

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3130/2017. (V. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.20.104/2016/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (NYÍRTERV-PLUSZ Tervező és Vállalkozó Korlátolt Felelősségű Társaság, 4400 Nyíregyháza, Sóstói út 61. földszint 5., a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Lohn Balázs ügyvéd, Lohn Ügyvédi Iroda, 1112 Budapest, Háromszék utca 37.) útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.20.104/2016/15. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. A kifogásolt ítélettel elbírált ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozó 1997 márciusában közbeszerzési eljárás eredményeként tervezési szerződést kötött egy önkormányzati tulajdonban álló kórházzal, a kórház rekonstrukciójához kapcsolódó tervezési munkálatok elvégzésére. Tekintettel arra, hogy a kórház a rekonstrukciós munkák fedezetét állami címzett támogatásból kívánta biztosítani, melynek pontos összege a szerződés megkötésekor még nem volt ismert, a tervezési szolgáltatás (és a terv egyszeri felhasználásának) fizetendő ellenértéke a szerződés alapján: „a rekonstrukció címzett támogatásának 2,2%-a (a pontos összeg forintban történő meghatározása a címzett támogatás ismeretében történik)”. A szerződés 1997 júniusában kiegészült a 2. számú melléklettel, amely az időközben elnyert címzett támogatás alapján meghatározta a vállalkozói díjalapot, 1998 májusában pedig a 3. számú melléklettel, melyben rögzítésre került, hogy a feladatok 92%-ban kerültek elvégzésre addig az időpontig; a további feladatok elvégzése forráshiány és áttervezés miatt felfüggesztésre került.
- [4] 2000-ben a kórház keresetet terjesztett elő az indítványozóval szemben, szerzői jogdíj megfizetése tárgyában. Az indítványozó viszontkeresetet terjesztett elő az általa elvégzett többletmunkák vállalkozói díjának megfizetése tárgyában. A perben született legfelsőbb bírósági döntés az indítványozó viszontkeresettel érvényesített igényét találta megalapozottnak.
- [5] 2001 júniusában a beruházás megvalósítására a kórház, illetve az azt fenntartó önkormányzat további címzett támogatást nyert el, amely összeggel a beruházás értéke növekedett. Az újonnan elnyert támogatás után vállalkozói díj-növekmény nem került megfizetésre az indítványozónak.
- [6] Az indítványozó – miután több ízben sikertelenül hívta fel a kórházat a díj-növekmény megfizetésére – 2012-ben keresetet nyújtott be a Nyíregyházi Járásbírósághoz, melyben kártérítés címén kérte a díj-növekmény (és kamatai) megfizetését. Az alperes a kereset elutasítását kérte, mivel nézete szerint az indítványozó a követelés jogalapját nem bizonyította. Hivatkozott továbbá arra, hogy ítélt dologról van szó, mivel a korábban ismertetett jogerős ítélet (lásd Indokolás [4]) értelmében a felek a szerződést úgy módosították, hogy a tervezési díj fix összegűvé vált, így a címzett támogatás növekedésének nem lehetett kihatása a tervezési díjra.
- [7] Az elsőfokú bíróság – számos tanút meghallgatva és a felek által kifejtett álláspontok tekintetében részletes bizonyítást lefolytatva – az indítványozó keresetének (a szerződés alapján, és nem kártérítésként) helyt adott. A másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] Az alperes kérelmére indult felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az indítványozó keresetét elutasította. A Kúria egy kérdésben foglalt el az első-, illetve a másodfokú bíróságétól eltérő álláspontot: azt állapította meg, hogy 1998-ban a felek akként módosították az eredeti szerződést, hogy fix összegben határozták meg a tervezési díj végösszegét. A Kúria részletes indokolásában hivatkozott többek

között arra is, hogy az ilyen irányú módosítást már a korábban lezárult bírósági eljárásban (lásd Indokolás [4]) született döntések is megállapították.

- [9] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát a Kúria ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését, valamint az ítélet végrehajtásának a felfüggesztését kérve, az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének, M) cikkének, illetve XXVIII. cikk (7) bekezdésének a sérelmére hivatkozva.
- [10] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítélete több szempontból jogsértő, mivel önkényesen, a szerződő felek akaratának elemzése nélkül felülbírálta a szerződésben foglaltakat. Nézete szerint a vitatott döntés ellentétes mind a szerződések értelmezésének szabályaival, mind a bizonyítékokkal, és önkényesen értelmezi a megelőző perben hozott ítéleteket. Az indítványozó hivatkozott arra is, hogy a közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 1998-ban hatályos szövege szerint sem kerülhetett volna sor a szerződés módosítására a Kúria által megállapított módon, így a vitatott ítélet a Kbt. rendelkezéseivel is ellentétes, ezért jogszabálysértő.
- [11] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme miatt következett be, mert a Kúria a tényállás téves, és a szerződő felek akaratával ellentétes, önkényes következtetésével olyan ítéletet hozott, amellyel elvonta tőle a munka ellenértékének adott részét, így jogellenesen megfosztotta őt a tulajdonától. Hivatkozott továbbá arra, hogy a kifogásolt ítélet jelentős hatással bír a gazdasági társaság működésére, gazdálkodására, tulajdoni-vagyoni viszonyaira és azokhoz kapcsolódó jogai gyakorlására; nézete szerint nincs olyan közérdek, ami megalapozná a tulajdonuknak az ítéletben foglalt korlátozását. Az indítványozó kifejtette továbbá: az alaptörvény-ellenesség „megállapítása alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés végző soron azért is, mert az ítélet hatályban maradása esetén olyan irányba fogja befolyásolni az ítélkezési gyakorlatot, amely a tulajdonhoz való jog és a tisztességes munka eredményéhez való jog védelmével szemben, a felek nyilatkozataival szemben, a közbeszerzési szabályok megkerülésével és jogellenes magatartással (*culpa in contrahendo*) megvalósított rosszhiszemű spekulációra irányuló magatartás szabadságát mint jogi védelemre egyáltalában nem alkalmas érdeket részesíti jogi védelemben”.
- [12] Az Alaptörvény M) cikkének a sérelmét látta az indítványozó abban, hogy – álláspontja szerint – a kifogásolt ítélet alapján az elvégzett munkáért őt nem a szerződésben meghatározott összeg illeti meg. Nézete szerint döntésével a Kúria önkényesen és jogszerű indok nélkül korlátozta a vállalkozási és szerződési szabadságát, mivel felülbírálta a vállalkozói döntését, nevezetesen azt, hogy milyen ellenérték fejében vállalja el a tervezési munkát.
- [13] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog sérelme az indítványozó nézete szerint amiatt valósult meg, mert a Kúria „az első és másodfokú bíróságok által egységesen és egybehangzóan megállapított tényállástól alapjaiban tért el [...] és ezen új tényállást bírálta el kvázi elsőfokú bíróságként” az ügyben. Álláspontja szerint a Kúria ítélete ténybeli hibákat, iratellenes megállapításokat tartalmaz, amelyek az azt megelőző eljárás során nem merültek fel, így azokkal szemben nem tudott érvelni, ellenbizonyítani; tehát egy jogorvoslattal nem támadható döntésben szembesült egy téves tényállással és az arra felépített jogi indokolással.
- [14] Az indítványozó utalt a jogbiztonság, illetve a jogállamiság sérelmére, azonban ezekhez kapcsolódóan nem jelölt meg alaptörvényi rendelkezést és nem fejtett ki indokolást, ezért ezeket a hivatkozásokat az Alkotmánybíróság nem találta vizsgálatra alkalmas indítványi elemeknek.
- [15] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [16] A befogadhatóság további feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [17] 4.1. Az Abtv. 27. § a) pontja alapján csak az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme esetén nyújtható be alkotmányjogi panasz. Az Alaptörvény M) cikke nem tekinthető az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazó alaptörvényi rendelkezésnek, így erre alkotmányjogi panasz nem alapítható [lásd pl. 3108/2016. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [23]].

- [18] 4.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ez alternatív feltétel, bármelyik megléte indokot ad a befogadásra. Bár az indítványozó megfogalmaz egy olyan állítást, amely nézete szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés (lásd Indokolás [11]), azonban az alkotmányjogilag értékelhető összefüggést, indokolást nem tartalmaz, csak az ítélet kritikáját és az ítélet – indítványozó által előrevetített – negatív hatását írja le. Az indítvány sem ebből a szempontból, sem egyéb szempontból nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekinthető kérdést.
- [19] Az Abtv. 29. §-ához kapcsolódóan az Alkotmánybíróság ismételten rámutat arra, hogy a testület a bírói ítéleteket kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálhatja felül, törvényességi, jogértelmezési kérdések megítélése nem tartozik a hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban a tekintetben, hogy az erre irányuló indítványok befogadását visszautasítja, a következők miatt: „az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; (...)}. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; (...)}.” {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}
- [20] A jelen ügyben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére alapított indítványi elem kizárólag a Kúriának azt a jogalkalmazói, tényállás-megállapítási értelmezését vitatta, mely szerint az 1998-as módosításával a szerződés fix díjassá vált. Az indítványozó a Kúria ítéletének törvényességi és nem alkotmányossági felülvizsgálatát kérte – mivel a bizonyítékok értékelése és az ebből levont következtetések felülvizsgálata e körbe tartozik –, erre azonban – a fent kifejtettekből következően, az Abtv. 29. §-a alapján – nincs az Alkotmánybíróságnak hatásköre.
- [21] 4.3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének a sérelmét állító indítványi elemmel kapcsolatban az Alkotmánybíróság utal arra a gyakorlatára, hogy a jogorvoslathoz való jog – a döntés tartalmától függetlenül – nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati eljárásban hozott ítélet felülvizsgálhatóságát. A 3118/2016. (VI. 21.) AB végzésben elbírált alkotmányjogi panasz esetében – a jelen ügygel megegyező módon – az első- és másodfokon eljáró bíróságok az indítványozó keresetének helyt adtak, és csak a felülvizsgálati bíróságként eljáró Kúria utasította el a keresetet. Az Alkotmánybíróság a döntésében az alábbiakat állapította meg: „az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog az Alkotmánybíróság értelmezésében és következetes gyakorlata szerint a rendes, azaz a még nem jogerős határozatokkal szemben igénybe vehető jogorvoslatokra vonatkozik, a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalma ezért a felülvizsgálattal mint rendkívüli perorvoslattal nem hozható összefüggésbe {például 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [22], 3194/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [19], 3273/2014. (XI. 4.) AB végzés, Indokolás [11]}, ez pedig a panasz érdemi elbírálásának szintén gátja” {3118/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság ezt az álláspontját több döntésében is megerősítette, pl. a 3005/2017. (II. 2.) AB végzésben kifejtette: „Az indítványozó a jogorvoslathoz való jogának sérelmére is hivatkozott, mivel álláspontja szerint a felülvizsgálati eljárásban a Kúria döntését olyan jogellenességi okra alapozta, amelyre az alperes a felülvizsgálati kérelem előterjesztéséig nem hivatkozott, illetve olyan jogkövetkezményt állapított meg, amelyre nem volt kereseti kérelem, ugyanakkor a felülvizsgálati ítélet ellen már nem állt rendelkezésre jogorvoslati lehetőség, hogy ezt vitatni tudta volna. [...] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében meghatározott jogorvoslathoz való jog csak azt a követelményt támasztja, hogy az első fokon meghozott érdemi bírói döntésekkel szemben magasabb fórumhoz lehessen fordulni, illetve a hatósági döntésekkel szemben biztosított legyen a bírói út {összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli perorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe {3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}. [...] A jogorvoslathoz való jog tehát nem követeli meg a rendkívüli perorvoslati rendszer létét, így

egy rendkívüli perorvoslati eljárásban hozott ítélet felülvizsgálhatóságának lehetőségét sem” (Indokolás [24]–[26]).

- [22] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is azt állapította meg, hogy a Kúria ítélete – a fentiek szerint – nem hozható összefüggésbe az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított, jogorvoslathoz való joggal.
- [23] 5. Mindezeket figyelembe véve az indítvány nem felel meg az Abtv. 27. §-ában, illetve 29. §-ában megfogalmazott befogadási feltételnek, ezért azt az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 27. § és 29. § -ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel – visszautasította.
- [24] Az indítvány visszautasítására tekintettel az Alkotmánybíróság a Kúria ítélete végrehajtásának felfüggesztése tárgyában nem hozott döntést.

Budapest, 2017. május 23.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2121/2016.

